

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

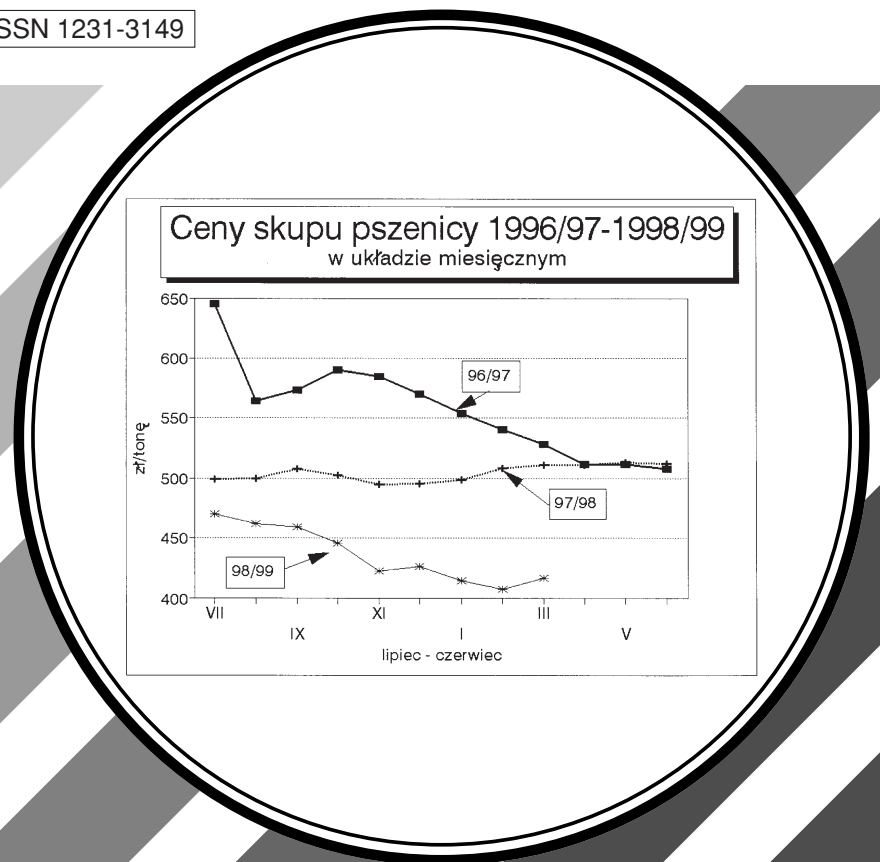
NR
16

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

ISSN 1231-3149

RAPORTY
RYNKOWE

CZERWIEC 1999

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Krajowe zasoby
- III. Krajowe zużycie
- IV. Perspektywy handlu zagranicznego zbożami
- V. Zapasy na koniec sezonu
- VI. Interwencja rynkowa
- VII. Ceny zbóż
- VIII. Aneks statystyczny

**Przy publikowaniu całości lub fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski tel: 827-36-64

AUTORZY:

Michał Kisiel

- Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 551

Wiesław Łopaciuk

- Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

Roman Urban

- Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-25-85

Joanna Jasińska

- Agencja Rynku Rolnego •
Tel.: (0 22) 623-16-59

Franciszek Blok

- Departament Rozwoju Rolnictwa MRiGŻ •
Tel.: (0 22) 623-24-11

Raport zatwierdziła w dniu 18.05.1999 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Mateńko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w listopadzie 1999 r.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek rzepaku /15/ • czerwiec 1999,
2. Rynek ziemi rolniczej /2/ • czerwiec 1999,
3. Rynek owoców i warzyw /14/ • lipiec 1999,
4. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /16/ • wrzesień 1999,
5. Rynek pasz /6/ • październik 1999,
6. Rynek mięsa /17/ • październik 1999,
7. Rynek drobiu i jaj /16/ • październik 1999,
8. Rynek mleka /17/ • październik 1999,
9. Rynek zbóż /17/ • listopad 1999,
10. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /10/ • listopad 1999,
11. Rynek ziemniaka /16/ • listopad 1999,
12. Rynek cukru /16/ • listopad 1999.

REASUMPCJA

1. Dobiegający końca sezon 1998/99 na krajowym rynku zbóż upływa pod znakiem utrzymywania się nadwyżek podaży nad popytem, a równowaga przywracana jest na drodze spadku cen.

2. Wstępna prognoza bilansu zbożowego na sezon 1999/2000 wskazuje na możliwość zmniejszenia zasobów zbóż ze źródeł krajowych, poniżej poziomu z roku 1998/99, któremu towarzyszyć będzie spadek krajowego popytu na nie. Przewidywane zmiany wzajemnych relacji popytu i podaży mogą przyczynić się do zmniejszenia, utrzymującej na rynku od dwóch sezonów, presji podaży i wystąpienia zwykłych ruchów cen zbóż.

3. Zasoby zbóż ze źródeł krajowych w sezonie 1999/2000 ukształtują się w granicach 28.6-29.6 mln ton i w porównaniu z zasobami z roku 1998/99 mogą być o 3.5-6.5 % mniejsze. Zapasy początkowe zbóż wyniosą ok. 2.9 mln ton, wobec 3.6 mln ton w sezonie 1998/99, tj. zmniejszą się o około 18 %, natomiast globalna podaż z bieżących zbiorów może zmniejszyć się o około 2-5 %.

4. Zbiory zbóż w roku 1999 ukształtują się w granicach 25.7-26.6 mln ton (wobec 27.1 mln ton

w roku 1998) w zależności od skali obniżenia nakładów środków plonotwórczych. Ze względu na redukcję zasiewów i przewidywany spadek plonów o około 2.5-5.0 %, w roku 1999 nastąpi znaczący – w granicach 2.8-5.4 % – spadek zbiorów zbóż jarych, któremu towarzyszyć będzie 1.0-4.7 % regres w produkcji zbóż ozimych (zwłaszcza żyta i pszenicy).

5. W cyklu produkcyjnym 1998/99 dojdzie najprawdopodobniej do dalszej nieznacznej redukcji areалу uprawy zbóż, m. in. ze względu na pogorszenie opłacalności produkcji zbożowej i utrzymujące się trudności finansowe części gospodarstw. Przewiduje się, że powierzchnia zasiewów i zbioru zbóż w roku 1999 będzie o około 0.5 % (o kilkadziesiąt tys. ha) mniejsza od ubiegłorocznej i wyniesie 8.76 mln ha. Mimo to udział zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów będzie bliski 70 %, a więc nadal pozostanie wysoki.

6. Plony zbóż w roku 1999 najprawdopodobniej ukształtują się w przedziale 2.94-3.04 t/ha, tj. na poziomie 99-95.3 % uzyskanych w roku 1998. Mimo na ogół korzystnych ocen kondycji plantacji zbożowych wg stanu z III dekady kwietnia istnieje duża niepew-

ność co do kształtowania się plonów uzasadniona zagrożeniem, jakie dla plonowania zbóż stwarza regres w intensyfikacji produkcji.

7. Chłonność krajowego rynku zbóż, która na skutek ożywienia w chowie trzody chlewnej oraz w produkcji mleka i drobiu w sezonie w 1998/99 powiększyła się do ok. 28 mln ton, w sezonie 1999/2000 prawdopodobnie ulegnie zmniejszeniu o około 0.9 mln ton (o blisko 3.5 %) do około 27.1 mln ton.

8. Wykorzystanie zbóż na pasze, które w bieżącym sezonie szacowane jest na około 18 mln ton (wzrost o 6 % w porównaniu z roku 1997/98), w nadchodzącym sezonie może się zmniejszyć o 5.5 % do około 17 mln ton.

9. Jednostkowe spożycie zbóż w sezonie 1998/99 najprawdopodobniej się obniży, jednak w minimalnym stopniu, a globalne praktycznie pozostanie na dotychczasowym poziomie. Wyniesie ono niespełna 5.8 mln ton, stanowiących ekwiwalent 21 % krajowego zużycia. Niewielkim zmianom ulegnie również jego struktura. Dla pokrycia zapotrzebowania na przetwory zbożowe niezbędny będzie przemiał 4.28 mln ton

Tabela 1
Bilans zbóż ogółem* w latach 1993/94 – 1998/99 i prognoza 1999/2000 (tys. ton)

Lata	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99 szacunek	1999/00 prognoza		1998/99 = 100	
							wariant I	wariant II	wariant I	wariant II
Zapasy początkowe	1383	2240	1618	1891	4190	3578	2933	2933	82,0	82,0
Areał uprawy	8467	8439	8532	8679	8857	8797	8755	8755	99,5	99,5
Plony	2,76	2,58	3,03	2,91	2,86	3,08	3,04	2,94	98,7	95,3
Produkcja	23368	21733	25859	25245	25351	27095	26623	25707	98,3	94,9
Import	804	1767	1945	3427	1463	800	450	660	56,3	82,5
Ogółem zasoby	25555	25740	29422	30563	31004	31472	30007	29300	95,3	93,1
Zużycie krajowe:	23271	24043	27263	26149	27119	28056	27136	27092	96,7	96,6
- spożycie	5934	5800	5815	5815	5810	5805	5796	5796	99,8	99,8
- wysiew	1870	1856	1919	1990	1970	1955	1955	1955	100,0	100,0
- zużycie przemysłowe	544	743	1083	822	895	999	1078	1078	107,9	107,9
- spasanie	13814	14674	17277	16062	16965	18000	17030	17030	94,6	94,6
- straty i ubytki	1109	970	1169	1460	1479	1297	1277	1233	98,4	95,1
Eksport	44	79	268	224	307	483	310	290	64,2	60,0
Zapasy końcowe	2240	1618	1891	4190	3578	2933	2561	1918	87,3	65,4
Zapas/zużycie (%)	9,6	6,7	6,9	15,9	13,0	10,3	9,3	7,0	x	x

*) Łącznie z kukurydzą ale z wyłączeniem gryki i prosa;

Źródło: 1992/93 -1997/98 wg GUS, 1998/99–1999/00 –szacunki i prognoza autorów

pszenicy, 1,24 mln ton żyta oraz 280 tys. ton pozostałych zbóż.

10. Na rynku produktów pierwotnego przetwórstwa zbóż (mąki, kasz płatków i makaronów) doszło do zahamowania procesu umacniania się pozycji przemysłowych zakładów młynarskich. Ich udział w krajowych przemianach zbóż w r 1998 obniżył się do 53 % z 54,5 % zarejestrowanych w roku 1997. Kontynuowane były procesy prywatyzacji i restrukturyzacji przedsiębiorstw młynarskich oraz działalność inwestycyjna ukierunkowana na modernizację zakładów, prowadzona przez firmy sprywatyzowane. W roku 1998 nastąpiło dalsze znaczące pogorszenie wyników ekonomiczno-finansowych młynarstwa wyrażające się nie tylko w braku zdolności generowania zysku lecz również obniżeniu współczynnika płynności finansowej i osłabieniu aktywności inwestycyjnej. Doszło do tego głównie z powodu zmniejszenia marż, w tym także przetwórczych oraz wzrostu kosztów finansowych.

11. Na skutek zwiększenia ochrony rynku przed konkuren-

cją zewnętrzną, dewaluacji złotego oraz zmian w systemie interwencji, w sezonie 1999/2000 dojdzie do dalszej redukcji importu zbóż oraz poprawy konkurencyjności ich eksportu. Ocenia się, że import niezbędny dla utrzymania na bezpiecznym poziomie zapasów w końcu sezonu 1999/2000 może kształtować się w granicach 0,45-0,66 mln ton, z czego około 0,3 mln ton stanowiłaby pszenica. W porównaniu z roku 1998/99 eksport zbóż prawdopodobnie będzie niższy, jednak znacząco większy niż w latach 1994/95-1997/98.

12. W sezonie 1999/2000 dojdzie do istotnych zmian w systemie interwencji na rynku zbóż, mających na celu zbliżenie cen zbóż produkowanych w kraju do poziomu światowego poprzez znaczące obniżenie poziomu cen minimalnych i interwencyjnych i ograniczenie skali bezpośrednich zakupów interwencyjnych. W ramach dostosowań do systemu funkcjonującego w krajach Unii Europejskiej wprowadzone mają być dopłaty do cen skupu dla towarowych producentów zbóż, kompensujące skutki obni-

żenia cen administrowanych, nastąpi zmiana terminu rozpoczęcia zakupów interwencyjnych (1 listopada) oraz wprowadzony ma być wymóg minimalnej partii zbóż w skupie interwencyjnym w wysokości 5 ton.

13. Dzięki zmniejszeniu presji podaży na rynku zbóż w ciągu sezonu 1999/2000 może dojść do wystąpienia zwykłych ruchów cen, przy czym w III kwartale 1999 roku depresyjnie na ceny oddziaływać będzie słaba kondycja finansowa przemysłu zbożowo-młynarskiego oraz zmiany w systemie interwencji. W okresie tym ceny płacone producentom w skupie pszenicy mogą oscylować w granicach 380-400 zł, a w skupie żyta w przedziale 270-290 zł/tonę. Wzrost cen nastąpi najprawdopodobniej w I połowie 2000 roku, jednak średni w sezonie ich poziom nie dorówna ukształtowanemu w sezonie bieżącym. Mogłoby się tak stać jedynie pod warunkiem, że pozostające w dyspozycji ARR zapasy operacyjne byłyby wyłączone z obrotu rynkowego na kolejny sezon lub sprzedane z przeznaczeniem na eksport.

SUMMARY

1. The 1998/99 season has been characterised by an oversupply of grains, which exerted the downward pressure on market prices of wheat and coarse grains.

2. According to preliminary forecast for 1999/2000, grain supply from domestic sources may fall below the level recorded in 1998/99. Lower supply will be accompanied by the decline of domestic demand for grains. The expected changes in demand/supply relations can lead to an upward movement in grain prices.

3. Total domestic supply of grains in 1999/2000 will amount to some 28.6-29.6 mill tons, which would be 3.5-6.5 % lower in comparison with 1998/99. Opening stocks are forecast to decline by 18% to 2.9 mill tons versus 3.6 mill tons in 1998/99. Total supply of grains from the 1999 harvest is projected 2-5% lower than in the previous season.

4. Depending on the scope of reduction in the inputs use (certified seeds, plant protection agents and fertilisers), grain crop in 1999 will total about 25.7-26.6 mill tons versus 27.1 mill tons in 1998. Due to reduction in the area planted

and projected decline in yields (by 2.5-5.0%), spring grain crop is forecast to decline by 2.8-5.4%. Winter grain crops are forecast to decline by some 1.0-4.7% (particularly in case of rye and wheat).

5. Reflecting deterioration in the profitability of grain production and difficult financial situation of farms, in the production cycle of 1998/99, grain area is likely to decline further. The area planted for grains are forecast to decline by about 0.5% in 1999 and total 8.76 mill ha. Despite this, grain share in the crop rotation will remain relatively high and contribute almost 70%.

6. In 1999 grain yield is likely to fall to the level of 2.94 and 3.04 ton per hectare, i. e. 1-5 % below the last year's level. Besides quite satisfactory condition of grain plantations (as of the third decade of April), due to decrease in intensification of grain production there is a great degree of uncertainty regarding yields.

7. The domestic grain market capacity, which in 1998/99 due to the expansion in hogs, poultry and milk production has increased to approx. 28 mill tons, in 1999/2000 is likely to decline by

about 0.9 mill tons or by 3.5% to 27.1 mill tons.

8. In 1998/99 feed use of grains is estimated at 18 mill tons, i.e. 6% higher than last previous season, but in 1999/2000 may decline by some 5.5% to 17 mill tons.

9. Per capita grain consumption in 1998/99 is likely to negligibly decrease. However global consumption will virtually remain unchanged. It is estimated to total slightly below 5.8 mill tons contributing 21% of total domestic use. The consumption structure will change only slightly. In order to meet demand for grain products it will be necessary to process 4.28 mill tons of wheat, 1.24 tons of rye and 280 thousand tons of other grains.

10. The process of improvement of the grain milling companies position has been hampered in the market of primary processing products (flour, groats, flakes and pasta). Their share in domestic grain millings declined from 54.5% noted in 1997 to 53% in 1998. Undergoing processes of privatisation and restructuring of milling enterprises as well as investments focused on modernisation among already privati-

Table
Total grain* balance sheet 1993/94-1998/99 and forecast for 1999/00

Years	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99 estimation	1999/00 forecast		1998/99 = 100	
							option I	option II	option I	option II
Opening stocks	1383	2240	1618	1891	4190	3578	2933	2933	82,0	82,0
Area sown	8467	8439	8532	8679	8857	8797	8755	8755	99,5	99,5
Yields (dt/ha)	2,76	2,58	3,03	2,91	2,86	3,08	3,04	2,94	98,7	95,3
Crops	23368	21733	25859	25245	25351	27095	26623	25707	98,3	94,9
Imports	804	1767	1945	3427	1463	800	450	660	56,3	82,5
Total supply	25555	25740	29422	30563	31004	31472	30007	29300	95,3	93,1
Domestic use:	23271	24043	27263	26149	27119	28056	27136	27092	96,7	96,6
- food	5934	5800	5815	5815	5810	5805	5796	5796	99,8	99,8
- seeds	1870	1856	1919	1990	1970	1955	1955	1955	100,0	100,0
- industrial use	544	743	1083	822	895	999	1078	1078	107,9	107,9
- feed	13814	14674	17277	16062	16965	18000	17030	17030	94,6	94,6
- wastes & losses	1109	970	1169	1460	1479	1297	1277	1233	98,4	95,1
Exports	44	79	268	224	307	483	310	290	64,2	60,0
Closing stocks	2240	1618	1891	4190	3578	2933	2561	1918	87,3	65,4
Stocks / use ratio (%)	9,6	6,7	6,9	15,9	13,0	10,3	9,3	7,0	x	x

*) wheat, rye, barley, oats, mixed grain and maize;

Source: 1992/93 -1997/98 Central Statistical Office data, 1998/99 – authors' estimation, 1999/00 – authors' forecast

sed companies were continued. Nevertheless in 1998 the financial and economic performance of the grain milling industry weakened. It was reflected in lack of possibilities to generate profits, decline in financial liquidity ratios and in weakening investment activities. Such situation was caused by lower level of processing margins and increase in financial costs.

11. Due to higher protection level against foreign competition, devaluation of Polish currency and changes in the intervention system, further reduction of grain imports and improvement in export competitiveness is forecast for 1999/2000. In order to maintain safe level of closing stocks at the end of 1999/2000 it will be necessary to import some 0.40-0.66 mill tons of grain of which

0.3 mill tons would be wheat. In comparison with 1998/99 exports will probably be lower but is expected to be remarkably higher than in the period of 1994/95-1997/98.

12. The intervention system in 1999/2000 will be subject to major changes (lower intervention and minimum prices and limited scope of direct intervention purchases), aimed at closing the gap between domestic and world prices. Within the framework of adjustments to the EU regime a system of payment to buying-in price, directed to commercial grain producers is due to be introduced. Such payment would compensate the decline in administrative prices. The period of intervention will be also changed (beginning from 1 of November). There will be minimum quantity require-

ment as regards intervention purchases (5 tons).

13. Due to diminishing of the supply pressure, upward price movements may occur in 1999/2000. However, weak financial standing of grain processing industry and changes in the intervention system will hamper these movements in the third quarter of 1999. In this period wheat procurement prices are projected to range from 380 to 400 zł/t and rye procurement prices respectively 270-290 zł/t. Increase in grain prices is likely to take place in the first half of the year 2000, however the average season price is not expected to reach current season's level. It would be the case if the operational stocks held by the Agency for Agricultural Markets (ARR) were not released onto the market or exported in the forthcoming season.